

Utvärdering av trafikantveckan

Bakgrund

Många länder och kommuner deltar i den europeiska satsningen ”European Mobility Week” – i Sverige Trafikantveckan – som genomförs den 16 – 22 september varje år. Trafikantveckan avslutas med ”I stan utan min bil” den 22 september. Syftet med veckan är att lyfta fram den goda stadsmiljön, inte bara renare luft utan även stadens kulturella och sociala värden. Veckan ger tillfälle att uppmuntra alternativ till ensamåkandet i bil; kollektivtrafik, cykling, gång och att lyfta fram folkhälsofrågor med mera. ”I stan utan min bil” genomfördes för första gången i Frankrike 1998. Stockholms första deltagande var 2003 med ”I stan utan min bil”. År 2004 deltog Stockholm för första gången i hela Trafikantveckan.

Långsiktigt mål

Det långsiktiga målet för kampanjen är att förändra människors resmönster från bilåkning till alternativa transportsätt. Det ger tätortsmiljöer med renare luft, mindre buller, mindre intrång och barriäreffekter, som orsakas av trafiken. För att uppnå detta mål är det viktigt att tänka långsiktigt när man genomför kampanjen. Kampanjen knyter an till det strategiska arbete som rör hållbara transporter och som utförs av kommunen och andra aktörer.

Tema för året

Det europeiska temat för i år var ”Clever Commuting”, (”smart pendling”), som också användes i Stockholms kampanj. Stockholm lyfte också fram att kampanjen är en del i en europeisk kampanj.

Genomförande av kampanjen

Utmaningar: cykla och gå till skolan eller jobbet

Trafikkontoret och Kungsholmens stadsdelsförvaltning utmanade tillsammans stadens andra förvaltningar att cykla eller gå till jobbet under juni – augusti. Tre olika klasser fanns, så att så väl stora som mindre förvaltningar skulle ha en chans att vinna utmaningen. Totalt deltog nio förvaltningar av tio anmällda. Vann gjorde Överförmyndarnämnden samt Kungsholmens och Maria Gamla stans stadsdelsförvaltningar. Ett hederspris delades också ut till Norrmalms stadsdelsförvaltning som hade gått allra mest under dessa månader.

För skolorna gällde det att cykla eller gå så mycket som möjligt under en valfri höstvecka. Essingeskolan vann. Priset var en BMX-föreställning. Utmaningen har fortsatt även efter september, priset i september var ett delpris. Hela tävlingsperioden har pågått till och med oktober. Fem skolor har fått priser. Sammanlagt närmare 7 200 skolbarn i 29 skolor i Stockholm

har deltagit i tävlingen. Över hälften av de 29 skolor som deltagit har ett resultat på 85 procent eller mer.

Trafikantveckan

Veckan invigdes av trafiknämndens ordförande Mirja Särkiniemi vid kampanjens informationstält på Raoul Wallenbergs torg. Mirja Särkiniemi invigningstalade. Den nya cykelkartan som tagits fram till kampanjen delades ut.

Informationstältet fanns vid Raoul Wallenbergs torg under hela veckan utom avslutningsdagen, då alla aktiviteter koncentrerades till Kungsgatan. I tältet fanns personal från trafikkontoret och andra deltagande aktörer så som miljöförvaltningen, miljöbilar, NTF, Naturskyddsföreningen, Projekt Samverkan för hållbart resande, Stockholms bilpool, City Car Club, alla med informationsmaterial och personal. Cyklister fick gratis cykelservice, något som var mycket populärt. Cykelkartor och närproducerade ekologiska äpplen delades även ut, vilket uppskattades. Besökarna kunde även delta i tävlingen ”Utse Stockholms vackraste cykelstråk”. Vinnarna korades under den bilfria dagen på Kungsgatan. Även synpunkter på Stockholmstrafiken kunde lämnas in samt förslag på ”Smarta pendlartips”.

Fyra seminarier för tjänstemän och politiker ordnades under veckan:

- Ungar och trafik för lärare, andra tjänstemän och politiker. Deltagarna tyckte att det var ett givande och intressant seminarium med olika föreläsare och olika infallsvinklar. Konkreta exempel på hur man kan jobba i skolan med trafik uppskattades.
- Fotgängare i fokus, ett seminarium i samarbete mellan NTF och trafikkontoret. Seminariet blev fullsatt.. Ungefär 80 personer deltog. Deltagarna gav seminariet betyget fyra på en fem-gradig skala.
- Stadsplanera för långsiktigt hållbara transporter var ett seminarium som ordnades i samarbete mellan stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret. Ungefär 60 personer deltog. Deltagarna gav seminariet betyget 3,7 på en fem-gradig skala.
- Ett seminarium om dubbdäck, partiklar och hälsoeffekter genomfördes.

Historiska stadsvandringar och morgonpromenader

Sju historiska stadsvandringar genomfördes i olika stadsdelsområden i samarbete med Stadsmuseum. Friluftsförbundet genomförde också fyra morgonpromenader, bland annat en promenad från Östra station till Centralen. Tyvärr var deltagandet lågt. Troligtvis berodde det på otillräcklig markandsföring.

I stan utan min bil

Kampanjveckan avslutades med ”I stan utan min bil” den 22 september. Denna kampanjdag genomfördes på Kungsgatan, som stängdes av för biltrafik mellan Sveavägen och Norrlandsgatan. En stor scen hade byggts upp mellan broarna på Kungsgatan. Där guidade konferencieren Mats Randér besökarna hela dagen. På scenen ägde en mängd uppträdanden rum av artister som Golden Hits, Wasa Express, Magnus Bergman samt finalen

med Thomas diLeva. Politiker och tjänstemän blev intervjuade och utmaningarnas prisutdelningar ägde också rum på scenen.

De ordinarie busslinjerna gick kvar på Kungsgatan. Busshållplatserna flyttades intill scenen. Busspassagerare fick då och då extra uppmärksamhet från scen. Bussen guidades genom området av förlöpare.

En soffa där medborgare kunde dricka kaffe och diskutera med politiker fanns ungefär mitt på gatan. Representanter för samtliga politiska partier fanns på plats en timme var. Soffan fungerade inte, den kändes kanske inte naturlig att slå sig ner i, utan ståbord ordnades fram i stället. Innan en ny politiker tog plats vid bordet intervjuades hon eller han på scenen.

Många olika aktiviteter pågick längs gatan. Gycklarna Jauvet uppträdde. Man kunde prova på att springa 40 m och att klättra på klättervägg. Informationstält fanns på norra delen av Kungsgatan. Här fanns trafikkontoret, miljöförvaltningen, idrottsförvaltningen och stadsdelsförvaltningar (agenda 21) med information om projekt och verksamhet kopplat till temat. Till exempel fanns information om projektet Säker skolväg (vandrande skolbuss), www.trafiken.nu, tillgänglighetsprojektet, 30-zoner, företagsprojektet inom Stockholm Mobilitet, växthuseffekten, miljöbilar, gröna stadsvandringar m.m. Den nya cykelkartan delades ut. SL hade ett eget tält och erbjöd en veckas prova-på-kort mot att man besvarade några frågor. Det var ett populärt tält och stundtals ringlade kön lång. Miljöavgiftskansliet var på plats och informerade om Stockholmsförsöket. Andra aktörer som deltog var NTF, Naturvårdsverket, Naturskyddsföreningen, Cykelfrämjandet, Projekt Samverkan för Hållbart Resande, City Car Club, och HSB Bilpool med flera. SL visade också upp gamla bussar i en bussparad och besökare fick gå in i och titta på bussarna. Stockholms bouleförbund instruerade hur man spelar boule på en tillfälligt uppbyggd boulebana. Djurgårdens IF fanns på plats med ett fotbollsmål.

Cyklister fick gratis cykelservice även på Kungsgatan, något som även här var populärt.

Näringsidkare längs Kungsgatan hade informerats i förväg och erbjudits att delta på gatan. Nästan alla affärsinnehavare var positiva. Många tog chansen att flytta ut en del av verksamheten.

Utvärdering

Cykla och gå utmaningarna

Organisationen och upplägget för förvaltnings- och skolutmaningen bör ses över. I stort fungerade de bra men de behöver marknadsföras och förberedas på ett tidigare stadium än vad som skedde.

Seminarierna

Seminarier i någon form är bra aktiviteter under Trafikantveckan. Den korta tiden medgav dock inte en tydlig koppling till Trafikantveckan. T.ex. borde ett gemensamt seminarieprogram ges ut där kopplingen mellan

seminariernas teman och Trafikantveckans övergripande syfte framgår bättre. Målgrupper för seminarierna har varit tjänstemän och politiker inom seminariernas teman. De seminarier som genomfördes var populära och utvärderingarna visar att deltagarna varit nöjda och fått ut något av sitt deltagande.

Trafikantveckan

Invigningen vid Raoul Wallenbergs torg fungerade bra. Vardagar var öppettiderna kl 11 – 18 och lördag/söndag kl 12 – 16. Tältet besöktes enligt USK:s räkningar av knappt 4 200 personer. Flest besökare, drygt 1 000 personer, kom måndagen den 19 september

Med en bättre placering av informationsplatsen i förhållande till naturligt passerande gång- och cykeltrafikanter hade fler människor uppmärksammat platsen.

I stan utan min bil på Kungsgatan

Ett arrangemang av denna storleksordning kräver en lång planerings- och förberedelsestid. Arrangemanget pågick mellan kl 11 – 21. Totalt passerade knappt 40 000 fotgängare och nästan 2 100 cyklister in i området.

Saker som kan förbättras är kopplingen mellan scenprogrammet och kampanjens tema, som i år var ”Smart pendling”. Den korta planeringstiden medgav inte detta i tillräckligt hög utsträckning. Att låta bussarna gå kvar på den avstängda gatan passar bra med temat, men ger en del säkerhetsproblem. En omledning av bussarna bör övervägas.

Avstängningen och konsekvenser för biltrafiken

Kungsgatan var avstängd mellan kl 21.00 den 21 september och kl 05.00 den 23 september. Tiderna före och efter själva arrangemanget var nödvändiga med hänsyn till avstängning, borttagande och iordningställande med städning. Kungsgatan på den aktuella delen är förhållandevis lätt att stänga av eftersom det bara finns tillfart för bil i vardera änden. Alternativa vägval för bilister fanns via Tegnergatan/Rådmansgatan och Hamngatan. Informationsskyltar om avstängningen sattes upp i förväg. Information gick också ut via de vanliga trafikinformationskanalerna så som exempelvis radio och www.trafiken.nu.

En mätning av bilkölängder på Birger Jarlsgatan och Norrlandsgatan samt Sveavägen har genomförts dels den 22 september dels en vanlig vardag den 5 oktober. Kölängderna har mätts under morgontimmarnas rusning, mitt på dagen och under eftermiddagsrusningen. Kölängderna på Sveavägen var i stort sett desamma den 22 september som under oktoberdagen. På Norrlandsgatan/Birger Jarlsgatan var kölängderna mer än dubbelt så långa den 22 september jämfört med oktoberdagen.

Enligt Observer, som följt rapporteringen i etermedia åt kontoret, förekom inte någon speciell rapportering om problem på grund av avstängningen.

För busstrafiken på Kungsgatan fungerade avstängningen bra enligt Busslink. Vakter släppte igenom bussarna i vardera änden och så att de inte skulle behöva mötas där det var trångt.

Slutsatsen kring avstängningen är att Kungsgatan tillhör en av de mer lämpliga huvudgatorna i innerstaden att stänga av.

Så tycker stockholmarna

Utrednings- och statistikkontoret (USK) har på uppdrag av trafikkontoret undersökt stockholmarnas inställning till Trafikantveckan. Resultaten visar sammanfattningsvis att:

- Nästan två av tre stockholmare hade hört talas om Trafikantveckan.
- Nio av tio som hört talas om Trafikantveckan känner till avslutningsdagen "I stan utan min bil" på Kungsgatan. Var fjärde har hört talas om aktiviteter på Raoul Wallenbergs torg.
- Reportage i tidningar och radio/TV dominerar som källa för kunskap om Trafikantveckan.
- Få, motsvarande fem procent av dem som hört talas om Trafikantveckan, har deltagit i någon aktivitet. Anledningen är exempelvis tidsbrist, ointresse, att man bor utanför innerstaden, hade annat för sig, hälsoskäl m.m.
- Var tionde känner till att Stockholms stad eller Trafikkontoret arrangerade Trafikantveckan.
- Åtta av tio stockholmare är positiva till att staden arrangerar aktiviteter för att uppmärksamma stockholmare på hur stadstrafiken påverkar vår miljö.
- Sju av tio stockholmare tycker att Trafikantveckan är ett ganska eller mycket bra sätt att uppmuntra människor att använda andra färdmedel än bilen.
- Var fjärde har ingen uppfattning om valet att stänga av Kungsgatan mellan Sveavägen och Norrlandsgatan, medan majoriteten (55 procent) anser att det var ett bra val av gata. Många tycker det var bra för att Kungsgatan ligger centralt med mycket människor och bilar vilket gör att händelsen uppmärksammas.
- Mer än två tredjedelar av bilisterna som kör/åker bil 4-7 dagar/vecka uppger att han/hon ibland eller ofta ställer bilen och färdas på annat sätt när det är möjligt.
- Mer än varannan bilist som kör/åker bil varje vecka kan tänka sig att använda kollektiva färdmedel mer än idag.
- Mer än varannan bland såväl bilister som kollektivresenärer kan tänka sig att cykla mer än de gör idag.
- Vart femte skolbarn i förskoleklass – 6 åker kollektivt. Nästan lika många blir skjutsade med bil medan flertalet av övriga går till och från skolan. Av dem vars barn åker kollektivt eller blir skjutsade svarar varannan förälder att de kan tänka sig att deras barn kan gå eller cykla till skolan.

Marknadsföring av Trafikantveckan

Trafikantveckan marknadsfördes med annonser i dagstidningar, information på citytavlorna och p-automaterna. "I stan utan min bil" marknadsfördes i samma kanaler. Dessutom delades ett programblad ut på kampanjdagen vid

en del tunnelbaneuppgångar. Programbladet delades också ut till besökare på Kungsgatan under kampanjdagen. Utvärderingen visar att stockholmarna fått kännedom om Trafikantveckan och ”I stan utan min bil” huvudsakligen genom redaktionellt material i media. Annonserna har uppmärksammats i mindre grad. Marknadsföringen bör därför utformas så att en bättre effekt av den betalda marknadsföringen kan erhållas under Trafikantveckan, om den genomförs igen.

Sammanfattning av pressbevakningen

Sammanlagt har publicerats dryga tiotalet artiklar i dagspressen och tre inslag i etermedia. Ett antal webbplatser har också publicerat information om Stockholms trafikantveckan. Evenemangen bevakades därtill av BBC 24 Hour News.

Trafikkontorets projekt *Säker skolväg* deltog under Trafikantveckans paraply och fick en helsida om så kallade *Vandrande skolbussar* i Dagens Nyheter den 11 september.

Evenemangen på Raoul Wallenbergs torg under tiden 16-21 september bevakades lite, jämfört med avslutningsdagen ”I stan utan min bil” på Kungsgatan. Svenska Dagbladet uppmärksammade emellertid årets tema ”Smart pendling” samt hjälmprovningen och cykelservicen på en halvsida.

Rapporteringen från Kungsgatan den 22 september var fylldare. I radion (P4/Riks) intervjuades den nationelle samordnaren från Naturvårdsverket och Stockholms projektledare. Det europeiska engagemanget framhölls, liksom själva grundidén: att under en dag lämna bilen hemma och i stället åka till exempel kollektivt. SVT/ABC intervjuade några personer, varav hälften var positiva till evenemanget och hälften var irriterade över att inte komma fram tillräckligt fort.

Cykelservicen uppmärksammades även på Kungsgatan, men framför allt var det programmet som lyftes fram med artister, aktiviteter och politikersoffan. Även de blå bussarna, med förlöpare med visselpipor, nämndes på flera ställen i dagspressen.

De två irriterade bilisterna i ABC:s inslag stod för de enda negativa omdömena om trafikantveckan. Övriga privatpersoner som intervjuades i media var positiva.

Måluppfyllelse

Mål för kampanjen

Följande kommunikationsmål hade satts upp för kampanjen:

- 40 procent av målgrupperna ska känna till Trafikantveckan
- 80 procent av målgrupperna ska känna till ”I stan utan min bil”
- 30 000 personer ska delta i något av Trafikantveckans arrangemang, varav minst 20 000 ska besöka Kungsgatan den 22 september

Målgrupper

Primär målgrupp var alla stockholmare.

Kampanjen fokuserade också på lärare, barn och föräldrar i grundskolor samt på medarbetare i Stockholms stad.

USK:s undersökning visar att nästan två av tre stockholmare hade hört talas om Trafikantveckan. Nio av tio personer som hade hört talas om Trafikantveckan kände också till "I stan utan min bil". När det gäller antal besökare så passerade knappt 40 000 fotgängare och nästan 2 100 cyklister området på Kungsgatan. Arrangemanget på Raoul Wallenbergs torg besöktes enligt USK:s räkningar av knappt 4 200 personer. Målen uppfylldes således när det gäller målgruppen medborgare i Stockholms stad och antalet deltagare i arrangemangen.

Samarbetsparter och organisation

De samarbetsparter som deltog i planeringen är nöjda med uppläggningsen. Det finns dock saker som kan förbättras. Det är viktigt att renodla och förtydliga budskapet och att aktiviteterna i högre grad knyter an till huvudbudskapet. Vidare var planeringstiden för kort.

Arbetet bör planeras av en liten projektgrupp som tar fram kommunikationsplan med huvudbudskap och ramar för deltagande. De samverkande aktörerna bör följa arbetet i en referensgrupp. Ramarna bör sedan utgöra villkor för deltagande.

Kostnader

Kostnaderna för Trafikantveckan uppgår till 3,5 miljoner kronor. Dessa fördelar sig på följande aktiviteter:

Information på Raoul Wallenbergs torg	150 tkr
"I stan utan min bil" på Kungsgatan (planering, scen, tält, el, belysning, vakter, städning etc. De flesta artister uppträdde utan kostnad)	1 960 tkr
Avstängning av Kungsgatan	240 tkr
Marknadsföring	620 tkr
Seminarier	160 tkr
Cykelkarta	110 tkr
Uppföljning	130 tkr
Övrigt t.ex. reflexer, priser, stadsvandringar mm	130 tkr

De deltagande aktörerna och projekten har stått för sina egna kostnader. Kostnaderna hade kunnat hållas något lägre med en längre planeringstid.